

El llenguatge

Els plafons 1/VI/1980

La intensa activitat que té lloc, en els temps actuals, en el camp de tota mena d'exposicions —a cops d'instal·lació molt complexa—, dels muntatges escenogràfics, del que en diuen interiorisme, etc., obliga sovint a referir-se a un concepte que veiem moltes vegades designat amb el substantiu «panel», mot, però, que la nostra llengua considera impropï i que no ha estat mai acollit al nostre Diccionari normatiu ni a cap altre dels nostres repertoris lexicogràfics. N'hi ha que l'usen catalanitzar en la forma «panell», seguint, sens dubte, la sèrie de correspondències «capitel» capitell, «pincel» pinzell, «cartel» cartell, «clavel» clavell, «nivel» nivell, etc., o potser influïts per l'existència de la forma penell, que hi resulta homòfona en el català oriental (i que, com se sap, té un significat molt diferent: és l'equivalent català de «veleta»). Però aquesta catalanització de la forma no confereix pas més legitimitat a aquest terme.

De fet, el mot «panel» és un gallicisme del castellà, però ja fa molt de temps que hi va adquirir carta de naturalesa i avui hi és usat normalment significat «cadascun dels compartiments en què per a la seva ornamentació es divideixen les parets, les portes, etc.». El català, però, no va realitzar aquesta adquisició i l'ús de «panel» o «panell» s'hi considera, doncs, un barbarisme que cal evitar. El mot del català que, de fet, correspon a aquestes formes, volem dir que hi té una relació etimològica evident, és pany, però el sentit especial que ha agafat aquest mot com a terme de serralleria només permet el seu ús, traduint «panel», acompanyat d'un determinatiu: un pany de paret.

Per tot plegat, com a traducció de «panel» hom proposa habitualment plafó que si bé ens prové també del francès —i que el castellà també ha adquirit—, és ja usat d'antic en la nostra llengua i figura al Diccionari acadèmic des de la primera edició. És cert que el significat que li reconeix el limita a un terme d'ebenisteria, però no sembla que res s'oposi a ampliar-lo per al seu ús en els altres camps anàlegs a què ens hem referit a l'inici d'aquesta nota, tal com ja recull la Gran Enciclopèdia. En resulta, aleshores, un terme equivalent a dos del castellà, «panel» i «plafón», però el fet és que aquests dos mots han tendit a confondre el seu significat i a esdevenir gairebé intercanviables.

Albert Jane